

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Право»

«Міжнародне та європейське право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 вересня 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія держави і права України
Викладач (-і)	Сворак Степан Дмитрович, д.ю.н., д.і.н, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права
Контактний телефон викладача	Сворак Степан Дмитрович +380 67 939 91 49
Е-mail викладача	Сворак Степан Дмитрович Stepan.Svorak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри</p> <p>https://kttidip.pnu.edu.ua/графік-індивідуальної-роботи/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.</p>
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><i>Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія виникнення, змін і розвитку типів та форм держави і права, а також конкретних державних органів і правових інститутів народів, що населяли і населяють територію України. Історія держави і права України вивчає політичні та правові інститути практично аж до сьогодення, допомагаючи певною мірою зрозуміти сутність чинного права, негативні та позитивні сторони.</i></p> <p><i>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Держава і право України у феодальний період.</i> <i>2. Держава і право України в Новий період.</i> <i>3. Держава і право України в Новітній період.</i> <p><i>Історія держави і права України є однією з правових дисциплін, яку вивчають на першому курсі. Вона охоплює розвиток усіх галузей права, всі аспекти еволюції держави, її механізм, форму державної єдності та ін.</i></p> <p><i>Навчальна дисципліна «Історія держави і права України» є своєрідним вступом до спеціальних юридичних дисциплін (конституційне, цивільне, трудове, кримінальне, процесуальне право та ін.) і ґрунтового їх вивчення, у тому числі глибокий аналіз важливих законодавчих актів, що потрібне не лише для підвищення якості історико – правової підготовки студентів та їх загальної правової культури, але й для всебічного глибокого усвідомлення галузей діючого права. Основними джерелами цієї навчальної дисципліни виступають: підручники, посібники, документи і нормативні матеріали, енциклопедичні і довідкові видання, спеціальна література з окремих проблем історії держави і права України.</i></p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><i>Метою дисципліни є ознайомлення студентів з проблемами розвитку і еволюції держави і права на території України, вивчення та узагальнення досвіду минулого, пізнання і використання закономірностей суспільного розвитку.</i></p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Загальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; • Здатність бути критичним і самокритичним; • Здатність працювати в команді; 	

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетентності:

- Знання і розуміння основ права Європейського Союзу;
- Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального процесуального права;
- Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання;
- Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;
- Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності;
- Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Програмні результати навчання:

- Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами;
- Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;
- Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію;
- Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло;
- Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	28
семінарські заняття / практичні / лабораторні	32
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	081 Право	1	нормативний

Тематика курсу

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Модуль I. Держава і право України у феодальний період.

Тема 1. Стародавні держави і право на території України (VII ст..до н.е. – VI ст.н.е)	2	2	10
Тема 2. Становлення і розвиток держави і права України-Русі.	2	2	8
Тема 3. Суспільно-політичний лад і право Галицько-Волинського королівства.	2	2	8
Тема 4. Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Польського Королівства, Великого	2	4	10

князівства Литовського та Речі Посполитої.			
Модуль II. Держава і право України в Новий період.			
Тема 5. Україна у період народно-визвольної війни (1648-1654рр.). Становлення української державності.	4	2	10
Тема 6. Суспільно-політичний лад і право в Україні під владою іноземних держав (середина XVII – кінець XVIII ст.)	2	2	8
Тема 7. Суспільно-політичний лад і право Західноукраїнських земель у складі Австрії та Австро-Угорщини (1772-1918 рр.).	2	2	8
Тема 8. Суспільно-політичний лад і право в Україні у складі Російської імперії	2	2	8
Модуль III. Держава і право України в Новітній період.			
Тема 9. Суспільно-політичний лад і право у період відродження Української держави (1917-1920 рр.)	2	4	14
Тема 10. Суспільно-політичний лад і право Західноукраїнської народної республіки (1918-1923 рр.)	2	2	10
Тема 11. Утворення УСРР та СРСР та зміни у суспільно-політичному житті України. Радянська державність в Україні (1917-1945 рр.).	2	2	8
Тема 12. Входження Західної України і Північної Буковини до складу УРСР. Зміни в державному апараті та праві України в роки Другої світової війни (1941-1945 рр.)	2	2	8
Тема 13. Радянська державність та право в Україні (1946-1991 рр.) Розпад СРСР та відродження української суверенної, незалежної, соборної держави.	2	2	10
ЗАГ.:	28	32	120
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання <i>навчальної дисципліни</i> є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.4 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (зі змінами, внесеними Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту, протокол №5 від 28 лютого 2017 р.) – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/.</i>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами 2-х контрольних робіт. Роботи виконуються у відповідності до графіку контролю самостійної роботи, який розміщено на інформаційному стенді та сайті кафедри.</p> <p>На контрольні роботи №1 та №2 виносяться 27 варіантів, кожен з яких складається з 4-ох завдань. Перших 3-и питання є описовими і оцінюються по 6 балів кожне, 4-те питання передбачає коротку відповідь і оцінюється в 2 бали. Максимальний бал за контрольну роботу становить 20 балів.</p> <p><u>За бажанням</u> (для отримання додаткових до 5 балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання. Варіанти індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua</p>		

Семінарські заняття	<p>Система оцінювання семінарських занять визначена у Положенні про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту</i></p> <p>https://law.pnu.edu.ua/%d0%bd%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d1%96-%d1%82%d0%b0-%d0%bb%d0%be%d0%ba%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96-%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8/</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються п. 5.3 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>Відсутність пропусків занять, написання письмової модульної контрольної роботи.</p> <p>Наявність підсумкової оцінки (в балах) за практичні заняття, самостійну роботу, контрольну роботу, індивідуальні завдання (максимум 50 балів).</p> <p>Форма контролю: екзамен (максимум 50 балів)</p> <p>Форма здачі:</p> <p>письмова – за умов стаціонарного навчання</p> <p>тестові завдання – за умов дистанційного навчання.</p> <p>Структура білета:</p> <p>При письмовій формі - за кожне завдання виставляється відповідна кількість балів, яка зазначена в білеті або у шкалі оцінювання.</p> <p>При тестовому контролі знань в системі дистанційного навчання правильна відповідь на тестове завдання передбачає відповідні бали, які зараховуються студенту автоматично.</p>
7. Політика курсу	
<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових самостійних робіт за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік питань міститься в Методичних вказівках і завданнях для підготовки до семінарських занять та з самостійної роботи), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань (за вибором студента) – <i>Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри</i> https://kttidip.pnu.edu.ua/методичні матеріали/</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p><u>Відвідування занять</u></p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.</p> <p>Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання</p>	

успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://law.pnu.edu.ua/організація-навчального-процесу/>).

8. Рекомендована література

1. А. Є. Шевченко, С. В. Кудін, А. А. Настюк. Становлення та розвиток князівської влади в Київській Русі в IX – на початку XII ст. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 468 с.
2. Глосарій юридичних понять і термінів з «Історії держави і права України», «Історії держави і права зарубіжних країн», «Історії вчень про державу і право» : у 2-х ч. Ч. 1: А-Л / укладачі: А. Є. Шевченко, С. В. Кудін, М. М. Корінний ; за ред. А. Є. Шевченка. – Вінниця : ТВОРИ. 2020. – 552 с.
3. Історія держави і права України [Текст] : посіб. для підгот. до іспиту / Д. А. Шигаль. - Харків : Право, 2017. - 249, [1] с. - Бібліогр.: с. 249-[250].
4. Історія держави і права України [Текст] : курс лекцій. - Київ : Фенікс, 2018. - 496 с.
5. Історія держави і права України. Курс лекцій / В.М. Щербатюк (кер. авт. кол.), П.П. Захарченко, О.В. Кузьминець та ін.; за ред. В.М. Щербатюка. – К.: Видавництво «Фенікс», 2018. – 496 с.
6. Історія держави і права України : навчально-методичний посібник / А. Є. Шевченко, С. В. Кудін – Вінниця: ТОВ «Твори» - 2020. – 688 с.
7. Історія держави і права України (схеми і таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко, Д. І. Курас та ін. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 170 с.
8. Історія держави і права України – Трофанчук Г. І., 2021 р. , Юрінком Інтер ,2021 р., 568 с.
9. Історія держави і права України. Підручник за редакцією професора В. Д. Гончаренка 2019 рік.
10. Забзалюк Д. Є. Історія держави та права України: навчальний посібник (у схемах і таблицях) / Д. Є. Забзалюк. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. – 120 с.

Викладач _____ **Сворак С.Д.**